

Wegwijzer in de Bijbel

Het verhaal van de Bijbel op eenvoudige manier verteld

27. Mozes gaat zijn volk helpen

Bijbelgedeelte: Exodus 2:11 tot 3:22

Mozes pleegt een moord

Mozes groeide op in het hofleven van de Farao. Hij was in feite een prins, en misschien wel één van de kandidaten om de Farao op te volgen. Mogelijk had de Farao één of meer zoons, maar de sterfte was hoog in Egypte, en als zij zouden overlijden... Er wordt niet verteld of Mozes een bepaalde taak had toen hij volwassen was geworden. Wel dat hij op een dag eens ging kijken op een bouwplaats. Daar zag hij dat de Israëlieten dwangarbeiders waren. Nu was dat niet ongewoon. Op zo'n bouwplaats werkten Egyptenaren die een tijd dienst moesten doen voor de Farao, en buitenlanders – slaven en gastarbeiders. De Egyptenaren die er werkten werden aardig goed verzorgd, maar buitenlanders niet. De Israëlieten werden het slechtst behandeld van allen: zij moesten het zwaarste werk doen, het langst werken, en als ze niet meer konden, werden ze mishandeld. Ze werden geslagen met zweepen, alsof ze ossen voor de ploeg waren.

Uit het verhaal blijkt dat Mozes wist dat hij geen Egyptenaar was, maar een Israëliet – een aangenomen zoon van de prinses. Toen hij op de bouwplaats zag dat een slavendrijver een Israëliet met de zweep sloeg, werd hij heel kwaad. Mozes besloot het op te nemen voor het slachtoffer, en bleef wat rondhangen. Toen de slavendrijver ergens stond waar niemand hem kon zien, liep Mozes snel naar hem toe, sloeg hem dood en begroef hem. Alles bleef rustig; niemand leek iets gemerkt te hebben... Maar ook al bedoel je het nog zo goed, en al doe je het voor een ander, toch mag je geen eigen rechter spelen. Dat wist Mozes ook heel goed. Zijn hart zal hem wel in zijn keel gebonsd hebben toen hij de man onder het zand had gestopt, want er was alle reden om bang te zijn: als de Farao het zou horen, zou hij Mozes doden. Maar ook God wist het. Hij ging Zijn volk wel bevrijden, maar de tijd was er nog niet rijp voor, en Hij wilde het niet op die manier.

De volgende dag ging Mozes weer naar die bouwplaats. Misschien om te kijken of wat hij de slavendrijver had zien doen een uitzondering was, en het nu beter was geworden nu hij die slechterik had gedood. Misschien wilde hij weten of men al gemerkt had dat de man verdwenen was, of nog

erger: ze hem ontdekt hadden. Maar er leek niets aan de hand. Toen hij nog wat rondliep, zag hij dat twee Israëlitische mannen flink ruzie hadden en elkaar flink met hun vuisten bewerkten. Hij had gezien wie er was begonnen, liep op hem af en vroeg hem: "Waarom sla je iemand van je eigen volk?", of, volgens het Nieuwe Testament: "Jullie zijn toch broeders? Waarom doen jullie elkaar dan kwaad?" Ondanks dat Mozes eruit zal hebben gezien als een hoge Egyptenaar, was de man helemaal niet bang – hij was eerder brutaal. Hij duwde Mozes weg, en zei: "Wie heeft jou als leider en rechter over ons aangesteld? Wou je mij ook doodslaan, net als die Egyptenaar?" De schrik sloeg Mozes om het hart: deze man had het dus gezien, en uit zijn houding bleek dat hij bereid was hem aan te geven – dat zou een hoge piet van de Egyptenaren minder zijn. Hij ging het inderdaad doen, en een bouwmeester meldde het in zijn verslag aan de Farao. Die werd woedend. Dat had hij nu altijd al gedacht: die Israëlieten zijn niet te vertrouwen, en onder je ogen zijn ze bezig met een opstand. Nu een slavendrijver en straks gaan ze ons allemaal te lijf. Dood die Mozes, riep hij...

Mozes vlucht uit Egypte en komt in Midjan

Mozes kon niet anders dan vluchten voor zijn leven. Hij was toen veertig jaar oud. Dagen lang snelde hij, gedreven door angst, voort door de woestijn naar het oosten, tot hij in het gebied van de Midjanieten kwam. Dit volk stamde af van één van de zonen van Abraham – Isaak en Midjan waren halfbroers. Vermoeid ging hij bij een put zitten. Uit zo'n put mocht niet iedereen zomaar water putten. Dat recht hadden alleen de eigenaars en hun vrienden. Soms was de put zelfs een groot deel van de dag afgesloten, en werd hij alleen op bepaalde tijdstippen geopend. Op een gegeven moment kwam er een kudde schapen en geiten, geleid door zeven jonge vrouwen, bij de put. Even later kwamen er herders, die hen daar weg wilden jagen. Die vrouwen moesten maar wachten tot zij klaar waren... Toen de herders de drinkbakken voor hun vee begonnen te vullen, stond Mozes op en ging ook water putten. Nadat hij enkele drinkbakken had gevuld, riep hij de vrouwen om hun kudde te laten drinken. De herders lieten dit kennelijk toe omdat Mozes gekleed was als een (hoge?) Egyptenaar. De Egyptenaren beheersten toen waarschijnlijk dit gebied – de Sinai. Omdat de vrouwen nu niet hoefden te wachten tot het vee van de herders had gedronken, konden ze veel eerder naar huis dan anders. Hun vader Reüel was dan ook heel verbaasd toen hij hen zag. Op zijn vraag vertelden zij hem wat er was gebeurd. "Waar is hij nu? Waarom hebben jullie die man daar achtergelaten. Nodig hem uit om te komen eten", zei hij, toen hij alles gehoord had. Ja, dat wilden die jonge vrouwen ook wel: zo'n knappe man... Ze zullen wel giechelend zijn weggerend om hem te halen. Na wat aandringen van hun kant ging Mozes met hen mee. Reüel was de priester van Midjan. Hij kende de God van Abraham, maar wat zijn priesterdienst nu precies betekende wordt niet verteld. Zijn naam is in de Bijbel ver-

der Jethro. Misschien was dat zijn Midjanitische naam. De kennismaking beviel Jethro zo goed, dat hij Mozes vroeg te blijven. Mozes vond het best, en ging de kudde van Jethro hoeden. Op een dag vroeg Jethro aan Mozes wat hij vond van zijn oudste dochter Sippora. Mozes stemde ermee in met haar te trouwen. Zij werd zwanger en bracht een zoon op de wereld, die Mozes Gersom noemde; "want", zei hij, "ik ben een vreemdeling geworden, ik woon in een land dat ik niet ken".

God heeft medelijden met de Israëlieten

Jaren gingen voorbij, volgens het Nieuwe Testament 40. De Farao die Mozes wilde doden, was gestorven. De Israëlieten hielp dat niets, want zijn opvolger was net zo erg als hij. Ze klaagden luidkeels, en God kreeg medelijden met hen. Dit had nu lang genoeg geduurd – veel te lang al eigenlijk. De tijd was gekomen waarover Hij met Abraham, Isaak en Jakob had gesproken: de tijd dat Hij hun nakomelingen het hen beloofde land zou geven. Hun aantal was flink gegroeid, zodat zij met voldoende mensen waren om dat grote land Kanaän te vullen met mensen en dieren.

God roept Mozes voor een belangrijke taak

Mozes zwierf vaak dagen, en misschien wel weken, met de kudde rond in de woestijn van de Sinaï, op zoek naar gras. Op sommige plaatsen zijn er in woestijnen steppelandschappen, met hier en daar wat graspollen. Toen zijn schapen eens zo'n gebied hadden afgegraasd, trok hij verder en kwam bij de berg Horeb. Toen hij, zittend op een steen, om zich heen keek, zag hij dat er wat verderop een doornstruik in brand stond. Dat was op zich al vreemd, want het bliksemde niet en hij zag ook geen mens die een vuurtje kon hebben gemaakt. Nog vreemder was het dat de struik helemaal niet verbrandde: de takken werden niet kleiner en de blaadjes bleven er gewoon aan zitten... Nieuwsgierig ging Mozes een kijkje nemen. Maar toen hij vlakbij de struik was gekomen, en tot zijn verbazing (of schrik) een gezicht in het vuur zag, klonk er een stem die hem waarschuwend riep: "Mozes! Mozes!" Mozes stond stil en zei: "Ik luister". De stem ging verder: "Kom niet dichterbij, en trek je sandalen uit, want de grond waarop je staat, is heilig. Ik ben de God van Abraham, de God van Isaak en de God van Jakob." Heilig is anders dan het gewone, iets dat apart is, of gehouden moet worden van het gewone. Mozes moest de grond rond de doornstruik beschouwen als een speciale plek, omdat daar een engel van God was. Eerbiedig en een beetje bang deed hij zijn sandalen uit, en sloeg zijn hoofddoek helemaal om zijn gezicht, zodat hij de engel niet meer kon zien.

De engel vertelde hem dat de God van zijn voorouders had gezien wat de Egyptenaren deden met de Israëlieten, en ook had gehoord dat zij jammerden over hun moeilijke leven en mishandeling. Hij zou hen gaan bevrijden uit de macht van de Egyptenaren, die hen gevangen hielden. En als zij vrij waren, zou Hij hen naar het goede land brengen, dat God Abraham,

Isaak en Jakob had beloofd: het land Kanaän. Tot hier toe klonk dit goed in de oren van Mozes – al begon hij zich misschien wel af te vragen waarom hem dit werd verteld. Dat werd hem al snel duidelijk, want de engel ging verder: “Daarom stuur ik jou naar de farao: jij moet mijn volk, de Israëlieten, uit Egypte wegleiden”. Mozes sputterde tegen: “Maar wie ben ik, dat ik naar de farao zou gaan en de Israëlieten uit Egypte zou leiden?” Menselijkerwijs was daar wel wat voor te zeggen: hij was een eenvoudige schaapherder, waar de Egyptenaren al niets van moesten hebben; daarnaast was hij gevluht voor het vonnis van de vorige Farao, en ongetwijfeld zou dat niet zijn vergeten; en bovendien zouden de Israëlieten niet meer weten wie hij was. Dus was dit een al bij voorbaat verloren zaak. Maar God wilde dat Mozes geloofde dat Hij zou doen wat Hij gezegd had; dat Hij betrouwbaar is, heilig, anders dan de goden van Egypte. Daarom zei de engel: “Ik zal bij je zijn. En dit zal voor jou het teken zijn dat Ik je heb gestuurd: als je het volk uit Egypte hebt weggeleid, zullen jullie God bij deze berg vereren”. Dat klonk mooi, maar eerst moest het maar eens zover komen dat ze uit Egypte vertrokken. Misschien om tijd te winnen, vroeg hij in de Naam van welke God hij tot de Israëlieten moest spreken. De engel zei dat God “Ik zal (er) zijn” (in onze Bijbels weergegeven als HEER, HERE, of HEE-RE, omdat de Joden de Naam niet wilden noemen of schrijven) genoemd wilde worden. Dat klinkt misschien wat vreemd, maar denk even na over wat Hij hiermee bedoeld kan hebben... God zei dat Hij de God van Abraham, Isaak en Jakob was. Die waren weliswaar al lang geleden gestorven, maar God had hen beloofd dat hun nakomelingen in het hen beloofde land Kanaän zouden wonen. Dus God zei door deze Naam, dat Hij nog altijd de God van Abraham, Isaak en Jakob was, en dat zou laten zien door te doen wat Hij hen had beloofd: hun nakomelingen bevrijden uit Egypte en brengen naar Kanaän, waar zij in vrijheid en overvloed zouden kunnen wonen.

De engel legde Mozes uit wat hij moest doen: Naar Egypte gaan, de oudsten van de Israëlieten bijeen roepen voor een vergadering, en hen vertellen wat hem was opgedragen en wat God van plan was te doen. De engel verzekerde hem dat de oudsten naar hem zouden luisteren. Gezamenlijk moesten zij dan naar de Farao gaan. “Zeg hem dat de HEER, de God van de Hebreëen [zo werden de Israëlieten door de Egyptenaren genoemd], naar jullie toegekomen is, en vraag hem toestemming om drie dagreizen ver de woestijn in te trekken om de HEER, jullie God, offers te brengen”. Geen opstand dus, of een brutaal optreden, maar een rustig verzoek. Maar de engel zei er ook bij, dat de Farao dat niet zou toestaan, en pas bereid zou zijn dit te doen nadat hij met harde hand door God gedwongen zou zijn. Hij zou heel bijzondere dingen doen, die de Egyptenaren zover zouden brengen dat ze hen maar wat graag zouden zien vertrekken, en bereid waren hen alles te geven wat zij maar vroegen: al hun rijkdom.